

Controleprotocol jaarrekening

De raad van de gemeente De Fryske Marren;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 10 november 2020;

gelet op de Controleverordeningen van de gemeente De Fryske Marren;

b e s l u i t :

vast te stellen het volgende:

“Controleprotocol jaarrekening”

1. Inleiding

De gemeenteraad heeft aan Deloitte de opdracht verstrekt de accountantscontrole als bedoeld in artikel 213 Gemeentewet (GW) voor de gemeente De Fryske Marren uit te voeren. Ter voorbereiding en ondersteuning van de uitvoering van de accountantscontrole moet de gemeenteraad echter nog een aantal zaken nader regelen, wat op hoofdlijnen in dit controleprotocol plaatsvindt.

Object van controle is de jaarrekening 2020 (inclusief bijlage specifieke uitkeringen) en daarmee tevens het financiële beheer over het jaar zoals uitgeoefend door of namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente De Fryske Marren.

1.1 Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening 2020 van de gemeente De Fryske Marren.

1.2 Wettelijk kader

Artikel 213 van de gemeentewet schrijft voor, dat de gemeenteraad één of meer accountants aanwijzen, als bedoeld in artikel 393 eerste lid Boek 2 Burgerlijk Wetboek voor de controle van de in artikel 197 GW bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een controleverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

In het kader van de opdrachtverstrekking aan de accountant kan de gemeenteraad nadere aanwijzingen geven voor de te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties. Tevens zal in de opdrachtverstrekking duidelijk aangegeven moeten worden welke wet- en regelgeving in het kader van het financiële beheer onderwerp van rechtmatigheidscontrole zal zijn.

De gemeenteraad heeft de verordeningen op grond van artikel 213 GW voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie van de gemeente De Fryske Marren vastgesteld op 17 december 2014 (Controleverordering).

Met dit controleprotocol stelt de gemeenteraad nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor het controlejaar 2020.

2. Algemene uitgangspunten voor de controle (getrouwheid én rechtmatigheid)

Zoals in artikel 213 GW is voorgeschreven, zal de controle door de accountant gericht zijn op het afgeven van een oordeel over:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten en balansmutaties in overeenstemming met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen;
- de inrichting van het financiële beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe en rechtmatige verantwoording mogelijk maken;
- het in overeenstemming zijn van de door het college opgestelde jaarrekening met de bij krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 Gemeentewet (lees: Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV));
- de verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, lid 6 GW evenals de controle- en overige standaarden (NBA) bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden.

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (BADO), dat de in de jaarrekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen "in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen"

3. Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

De accountant accepteert in de controle bepaalde toleranties en richt de controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in, dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening en de rechtmatigheid van de verantwoorde baten en lasten en balansmutaties en financiële beheershandelingen met een belang groter dan de vastgestelde goedkeuringstolerantie. De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyse, vastgestelde toleranties en statische deelwaarnemingen en extrapolaties.

Voor de jaarlijkse accountantscontrole toe te passen goedkeuringstolerantie bij de controle van de jaarrekening is aansluiting gezocht met de in het BADO voorgeschreven minimumeisen. Deze minimumeisen gelden ook voor de rechtmatigheidscontrole. De minimumeisen zijn:

	Strekking controleverklaring:			
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Goedkeuringstolerantie				
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	>1%<3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	>3%<10%	≥ 10%	-

In de voorgaande jaren hanteerden wij een rapporteringstolerantie van 10% van de goedkeuringstolerantie. Deze rapporteringstolerantie is in overleg met de auditcommissie voor de jaarrekening 2020 aangepast naar 5% van de goedkeuringstolerantie.

In het kader van "Single information en Single Audit" wordt in een bijlage bij de jaarrekening verantwoording afgelegd over de specifieke uitkeringen. De accountant beoordeelt voor elke specifieke uitkering of er sprake is van risico's die richtinggevend zijn voor de inrichting van de accountantscontrole. Indien onze gemeente specifieke uitkeringen ontvangt met een omvang van tenminste € 125.000 in het verantwoordingsjaar dan voert de accountant in ieder geval voor elk van die specifieke uitkeringen een deelwaarneming uit.

Naast deze kwantitatieve benadering zal de accountant ook een kwalitatieve beoordeling hanteren (professional judgement). De weging van fouten en onzekerheden vindt ook plaats op basis van professional judgement.

De definitie van de goedkeuringstolerantie is:

De goedkeuringstolerantie is het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen, zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed.

De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming, de strekking van de af te geven controleverklaring.

Naast de goedkeuringstoleranties wordt de rapporteringstolerantie onderkend. Deze kan als volgt worden gedefinieerd:

De rapporteringstolerantie(s) is een bedrag dat gelijk is aan of lager is dan de bedragen voortvloeiend uit de goedkeuringstolerantie. Bij overschrijding van dit bedrag vindt rapportering plaats in het verslag van bevindingen. Een lagere rapporteringstolerantie leidt in beginsel niet tot aanvullende controlewerkzaamheden, maar wel tot een uitgebreidere rapportage van bevindingen.

Voor de controle van de jaarrekening (exclusief bijlage specifieke uitkeringen) zijn de rapportering- en goedkeuringstoleranties aan elkaar gelijk gesteld. Het totaalbedrag aan fouten en het totaalbedrag aan onzekerheden in de jaarrekening wordt berekend op basis van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves in de primitieve begroting. Deze goedkeuringstolerantie wordt zo nodig bijstellen aan de hand van de werkelijke lasten volgens de jaarrekening 2020.

In het verslag van bevindingen van de accountant wordt per specifieke uitkering gerapporteerd met een rapporteringstolerantie gebaseerd op de lasten van de specifieke uitkering in het verantwoordingsjaar

of, bij meerjarige financiële afrekening op basis van prestatieafspraken, gebaseerd op het totale voorschot per specifieke uitkering, in alle gevallen met een ondergrens van te melden bevindingen van:

- a. € 12.500,00 indien de lasten kleiner dan of gelijk aan € 125.000,00 zijn;
- b. 5% indien de lasten groter dan € 125.000,00 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000,00 zijn;
- c. € 125.000,00 indien de lasten groter dan € 1.000.000,00 zijn.

4. Begrip rechtmatigheid en de aanvullend te controleren rechtmatigheidscriteria

Voor een toelichting op het begrip rechtmatigheid in relatie tot de accountantscontrole bij gemeenten en provincies wordt verwezen naar de meest recente versie van de Kadernota rechtmatigheid. De commissie BBV (eerder het platform rechtmatigheid) geeft in de Kadernota de visie over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de controleverklaring van decentrale overheden. Dit document is bedoeld voor accountants, provincies, gemeenten en waterschappen en behandelt de belangrijkste vraagstukken uit de praktijk.

In het kader van de rechtmatigheidscontrole kunnen 9 rechtmatigheidscriteria worden onderkend: het begrotingscriterium, het voorwaardencriterium, het misbruik en oneigenlijk gebruikcriterium, het calculatiecriterium, het valuteringscriterium, het adresseringscriterium, het volledigheidscriterium, het aanvaardbaarheidscriterium en het leveringscriterium.

In het kader van het getrouwheidsonderzoek wordt al aandacht besteed aan de meeste van deze criteria. Voor de oordeelsvorming over de rechtmatigheid van het financiële beheer zal extra aandacht besteed moeten worden aan de volgende rechtmatigheidscriteria:

1. het begrotingscriterium;
2. het misbruik en oneigenlijk gebruik criterium (M&O-criterium);
3. het voorwaardencriterium.

Ad 1. Als blijkt dat de gerealiseerde lasten zoals weergegeven in de jaarrekening hoger zijn dan de geraamde bedragen met inbegrip van de laatste begrotingswijziging, is – voor zover het de begrotingsoverschrijdingen betreft - mogelijk sprake van onrechtmatige uitgaven. De financiële beheershandeling die deze begrotingsoverschrijding veroorzaakt, kan namelijk in strijd zijn met het budgetrecht van de gemeenteraden zoals geregeld in de Gemeentewet. Voor de afsluitende oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraden geformuleerde beleid. Bij hogere lasten dan was begroot, zal bijvoorbeeld worden beoordeeld of deze worden gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten. Het bepalen van welke begrotingsoverschrijdingen al dan niet verwijtbaar zijn, is voorbehouden aan de raden. Als het voor de accountant niet duidelijk is of begrotingsoverschrijdingen binnen het door de raden vastgestelde beleid passen, bestaat onzekerheid over de rechtmatigheid van deze overschrijdingen. De accountant zal dan eerst trachten meer duidelijkheid te krijgen over de visie van de raden met betrekking tot deze overschrijdingen. Indien de onzekerheid blijft bestaan, zal de accountant de onzekerheid kwantificeren en in zijn oordeel betrekken.

Ad 2. Gemeenten zullen een beleid ter voorkoming en bestrijding van misbruik en oneigenlijk gebruik moeten hebben. Het is aan te bevelen dat het college zich in het jaarverslag en/of de toelichting op de verantwoordt over de opzet, de uitvoering en de resultaten van het M&O-beleid. Indien een gemeente geen toereikend M&O-beleid ten aanzien van een regeling voert, is er geen sprake van een verantwoord financieel beheer ten aanzien van die regeling. De accountant weet dan met zekerheid dat er een verhoogd risico ten aanzien van de rechtmatigheid bestaat en dat de met de desbetreffende regeling samenhangende posten in de jaarrekening onzeker is of is voldaan aan de te stellen eisen. Op grond daarvan is de bevinding van de accountant veelal niet te kwantificeren, maar die afhankelijk van de relatieve omvang van de desbetreffende posten wel medebepalend kan zijn voor de strekking van de af te geven verklaring. Ook een gebrekkige uitvoering van het vastgestelde M&O-beleid door de gemeente kan leiden tot een bevinding.

Indien bij een toereikend M&O-beleid dat in voldoende mate is uitgevoerd toch een belangrijke (materiële) onzekerheid – die inherent is aan de regeling – met betrekking tot de rechtmatigheid van de uitgaven of ontvangsten blijft bestaan en deze niet verder kan worden gereduceerd, dient de accountant te beoordelen of deze onzekerheid in de toelichting bij de jaarrekening adequaat wordt weergegeven. De accountant dient te overwegen of hij na zijn oordeel in zijn verklaring een toelichtende paragraaf opneemt waarin hij de gebruikers van de verantwoording nog eens nadrukkelijk op de bestaande onzekerheid wijst. Indien de onzekerheid van materieel belang ten gevolge van de M&O-problematiek niet toereikend in de toelichting op de jaarrekening is uiteengezet, dan heeft de accountant een bedenking tegen de jaarrekening en is een goedgekeurd getrouwheidsoordeel niet toegestaan.

Ad 3. Besteding en inning van gelden door een gemeente zijn aan bepaalde voorwaarden verbonden waarop door de accountant moet worden getoetst. Deze voorwaarden liggen vast in wetten en regels

van hogere overheden en de (eigen) gemeentelijke regelgeving. De gestelde voorwaarden hebben in het algemeen betrekking op:

- de omschrijving van de doelgroep respectievelijk het project;
- de heffing- en/of declaratiegrondslag;
- normbedragen (denk aan hoogte en duur);
- de bevoegdheden;
- het voeren van een administratie;
- het verkrijgen en bewaren van bewijsstukken;
- aan te houden termijnen besluitvorming, betaling, declaratie e.d.

De precieze invulling verschilt per wet respectievelijk regeling respectievelijk verordening.

Voor alle geldstromen dient in het toetsingskader ondubbelzinnig vast te staan welke voorwaarden er op van toepassing zijn.

In de bijlagen bij dit protocol treft u dit kader voor de controle aan. Daarbij wordt een overzicht gegeven van de gemeentelijke wet- en regelgeving (bijlage 2).

5. Reikwijdte accountantscontrole rechtmatigheidstoetsing

De accountantscontrole op rechtmatigheid voor het kalenderjaar 2020 is limitatief gericht op:

1. de naleving van wettelijke kaders, zoals die in de kolom "Wetgeving extern" van de "Inventarisatie wet- en regelgeving in het kader van de rechtmatigheidscontrole" is opgenomen (bijlage 2 van dit protocol). Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen;
2. de naleving van de volgende kaders:
  - a. de begroting;
  - b. de overige kaders binnen de raadsbesluiten (voorzover deze besluiten betrekking hebben op financiële beheershandelingen en transacties) en gemeentelijke verordeningen zoals opgenomen in de bijlage 2 van dit protocol;
  - c. de wettelijk verplichte kaderstellende collegebesluiten waarbij is voorgeschreven dat een rechtmatigheidstoets moet worden uitgevoerd;
  - d. de kaderstellende collegebesluiten inzake financiële en/of niet-financiële beheershandelingen die de raden (aanvullend) opneemt in het normenkader.

Indien en voor zover bij de accountantscontrole materiële financiële onrechtmatige handelingen worden geconstateerd, worden deze in de rapportage en oordeelsweging uitsluitend betrokken indien en voor zover het door de raden of hogere overheden vastgestelde regels betreft. Met andere woorden: interne regels van college naar ambtelijke organisatie c.q. collegebesluiten vallen daar buiten (m.u.v. van de mandateringen). Deze interne regels kunnen overigens wel relevant zijn voor de nadere vaststelling van de invulling van "hogere" besluiten, maar zijn op zich geen object van onderzoek. Voorts kan een afwijking van deze lagere regelgeving passend zijn binnen de uitvoering van hogere besluiten. Het is (over het algemeen) aan het college om een oordeel te vellen over de geconstateerde afwijkingen van lagere interne regels.

6. Rapportering accountant

Tijdens en na afronding van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant als volgt.

Interim- controle

Als onderdeel van de controle wordt door de accountant een zogenaamde interimcontrole uitgevoerd. Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt aan het college van burgemeester en wethouders een verslag uitgebracht.

Verslag van bevindingen

Overeenkomstig de Gemeentewet wordt omtrent de controle van de jaarrekening een verslag van bevindingen uitgebracht aan de raad en een afschrift aan het college van burgemeester en wethouders. In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en/ of de beheersorganisatie een getrouw en rechtmatig financieel beheer en een rechtmatige verantwoording daarover waarborgen.

Controleverklaring

In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven, zowel ten aanzien van de getrouwheid als de

rechtmatigheid. Deze controleverklaring is bestemd voor de gemeenteraad, zodat deze de door het college van burgemeester en wethouders opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

7. Hardheidsclausule

De raad kan voor bepaalde gevallen de in de bijlagen opgenomen verordeningen vallende binnen het kader van de controle voor de rechtmatigheid buiten toepassing laten of daarvan afwijken voor zover toepassing, gelet op het belang dat deze verordening beoogt te beschermen, zal leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard.

8. Inwerkingtreding

Dit protocol treedt in werking met ingang van 1 januari 2020 en is voor het eerst van toepassing op de jaarrekeningcontrole 2020.

9. Citeertitel

Dit protocol kan worden aangehaald als "Controleprotocol jaarrekening"

Proces/activiteit	Interne regelgeving (financieel)	Externe regelgeving (financiële regelgeving)
NORMENKADER INTERN EN EXTERNE REGELGEVING PER PROCES (UITGAVEN)		
Salarissen (ambtenaren)	Bezoldigingsregeling DFM Cafetariaregeling DFM Overgangsregeling DFM Regeling studiefaciliteiten Regeling werktijden en verlof DFM (13-03-17) Verordening commissie bezwaarschriften personele aangelegenheden (19-03-14) Ambtelijke bijstand verordening (06-01-14) Recht van onderzoek (06-01-14) Verordening Auditcommissie DFM (06-01-14) Verordening fractievergoeding DFM (06-01-14) Verordening vertrouwenscommissie (20-05-15) Verordening rekenkamercommissie (19-02-14) Verordening rechtspositie raads- en commissieleden 2020 (20-06-10)	Fiscale wetgeving Pensioenwetgeving Arbeidsvoorwaarden regeling sector gemeenten (CAR/UWO) Coördinatiewet Sociale Verzekeringen Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) Gemeentewet Ambtenarenwet Wet normering topinkomens
Inkopen	Financiële verordening (DFM) Mandaatregeling DFM	Europese regelgeving inzake aanbesteding Europese regelgeving inzake staatssteun Uniform aanbestedingsreglement (ARW 2005) Besluit Aanbesteding van Overheidsopdrachten (BAO) Btw Compensatiefonds Wet markt en overheid (02-03-15) Aanbestedingswet 2012 gewijzigd per 01-06-2016 Gids Proportionaliteit Wet rechten burgerlijke stand
Leges burgerzaken	Verordening Basis Registratie Personen (BRP) (06-01-14)	Wet rechten burgerlijke stand
Onderwijs salarissen en specifieke doeluitkeringen	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs DFM (25-11-15)	Wet Primair onderwijs Specifieke uitkeringen Basiseducatie Gemeentelijk Onderwijs Achterstandenbeleid (GOA) Opleidingen Allochtone Levende Talen (OALT)
Onderwijs (leerlingenvervoer)	Verordening leerlingenvervoer (DFM)	
Treasury	Financiële verordening (20-12-17)	Wet Financiële decentrale overheden (Fido)
Subsidieverstrekking	Algemene Subsidieverordening (31-05-17)	Welzijnswet

		Wet op specifiek Cultuurbeleid
		Algemene wet bestuursrecht
		-
Afschrijvingen		Wet Financiële decentrale overheden (Fido)
Bijdragen		Wet gemeenschappelijke regelingen
Wet Voorziening Gehandicapten		Wet Voorziening gehandicapten
		Besluit rijksvergoeding Wvg-woonvoorzieningen
		Wet Collectieve preventie Volksgezondheid (WCPV)
Overige	Verordening antidiscriminatie voorziening (12-10-15)	
Reserves en voorzieningen		Wet Financiële decentrale overheden (Fido)
Sociale uitkeringen		
	De Toeslagenverordening WWB DFM (19-03-14)	Wet Buig
	De Maatregelverordening WWB DFM (19-03-14)	Sociale en fiscale wetgeving
	De Verordening Langdurigheidstoelage DFM (19-03-14)	Wet op het kredietbeheer
	De Maatregelverordening IOAW/IOAZ DFM (19-03-14)	Wet Participatiebudget
	De Handhavingsverordening WWB DFM (19-03-14)	
	Verordening minima De Fryske Marren 2017 (28-06-17)	
	Verordening re-intergratie WWB, IOAW en IOAZ DFM (19-03-14)	
	Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen (19-02-14)	
	Wmo individuele voorzieningen DFM (19-03-14)	
	Nadere regels maatschappelijke ondersteuning De Friese Meren 2015 (02-12-14)	
	Verordening loonkosten subsidie (28-01-15)	
	Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive DFM 23-04-14	
	Verordening maatschappelijke ondersteuning DFM (18-09-19)	
	WMO beleidsplan 2013-2016 (DFM)	WMO
	Verordening maatschappelijke ondersteuning DFM (20-02-26)	
Sociaal Domein	Afstemmingsverordening Participatiewet BBZ IOAW en IOAZ DFM (28-06-17)	
	Verordening individuele studietoelage (19-11-14)	
	Verordening Adviesraad Sociaal Domein (30-03-16)	
	Re-integratieverordening Participatiewet DFM (19-11-14)	
	Verordening handhaving Participatiewet IOAW en IOAZ DFM (19-11-14)	
	Verordening individuele inkomenstoelage Participatiewet DFM (19-11-14)	
	Verordening Tegenprestatie Participatiewet DFM (19-11-14)	
	Verordening verrekening bestuurlijke boete bij recidive Participatiewet DFM (19-11-14)	
	Cebeon rapport (31-10-2018)	
Diverse kleinere externe stromen met een aparte accountantsverklaring		
Kinderopvang	Toezicht en handhaving kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen gemeente De Friese Meren i.o.	Wet kinderopvang
		Wet uitbreiding kinderopvang (RUK)
Wet inburgering nieuwkomers		Wet Inburgering Nieuwkomers (WIN)

Vangnet	wegsleepverordening (19-03-14)	Vangnetregeling
NORMENKADER INTERN EN EXTERNE REGELGEVING PER PROCES (INKOMSTEN)		
Algemene Uitkering		-
Grondexploitatie	Nota Grondbeleid 2020-2024 (19-11-27)	Wet op de ruimtelijke ordening
	Bouwverordening en brandbeveiligingsverordening (17-12-14)	Besluit op de ruimtelijke ordening
	Beheersverordening "Buitengebied Zuid West 2017" (26-09-18)	Onteigeningswet
	Telecommunicatieverordening (19-03-14)	Pachtwet
	Woonvisie De Fryske Marren 2019-2023 (27-03-19)	Wet Stads- en dorpsvernieuwing
	Nota vastgoedbeleid (29-05-19)	Wet Bodembescherming
Onderwijs		Wet Primair onderwijs
		Specifieke uitkeringen
		Basiseducatie
		Gemeentelijk Onderwijs
		Achterstandenbeleid (GOA)
		Opleidingen Allochtone Levende Talen (OALT)
Onderwijs (leerlingenvervoer)	Verordening leerlingenvervoer DFM (23-09-14)	
Onroerendzaakbelastingen	Verordening op de heffing en invordering van onroerende-zaakbelasting (DFM)	Gemeentewet
	Belastingverordeningen 2020 (19-11-13)	Wet Waardering Onroerende zaken
Afvalstoffenheffing	Verordening op de heffing en invordering van afvalstoffenheffing en reinigingsrechten (DFM)	Gemeentewet
		Wet milieubeheer
		Wet op belasting op milieu-grondslag
Rioolrechten	Verordening op de heffing en invordering van rioolrechten (DFM)	Gemeentewet
Reserves en voorzieningen	Nota reserves en voorzieningen	Wet Milieubeheer
Jeugdzorg	Verordening jeugdhulp (20-12-17)	Wet Financiële decentrale overheden (Fido)
Treasury		Regeling Specifieke Uitkering Jeugdgezondheidszorg
		Wet Financiële decentrale overheden (Fido)
Processen ter uitvoering van de legesverordening		
Bouwleges	Verordening op de heffing en invordering van leges (DFM) (19-02-14)	-
Burgerzaken	Algemene Plaatselijke Verordening De Friese Meren	Wet rechten burgerlijke stand
		-
		-
Overige belastingen en leges		
Brug en sluisgelden	Verordening op de heffing en invordering van bruggelden en sluisgelden	Gemeentewet
Toeristenbelasting	Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting	
	Verordening op de heffing en invordering van watertoeristenbelasting	
Begraafrechten	Lijkbezorgingsrechten 2017 (07-11-16)	
	beheersverordening begraafplaatsen (19-03-14)	
	Verordening leges 2017 (07-11-16)	
Brandweer		-
Forensenbelasting	Verordening op de heffing en invordering van een forensenbelasting	-
Havengelden		-
Woonschepenopbrengsten		-
Veergelden		-
Marktgeden	Verordening op de heffing en invordering van marktgeden	-

liggelden	Marktverordening (30-09-15) Ligplaatsenverordening (28-10-15)	- -
Precariobelasting	Verordening op de heffing en invordering van precariobelasting	-
Drank-en horeca	Preventie - en handhavingsplan Drank & Horecawet (24-02-16)	-
Roerende zaken		-
Huren en pachten	Erfgoedverordening De Fryske Marren 2018 (27-06-18)	Pachtwet
Overige vergoedingen	Verordening bedrijveninvesteringzone kernwinkelegebiet Joure (29-11-17)	-
Gemeentelijke belastingen	Verordening kwijtschelding gemeentelijke belastingen (20-01-08)	-
Evenementen	Vrijwaren van hogere leges vanuit de legesverordening voor evenementen in 2020 (20-09-02)	-
Diverse kleinere externe stromen met een aparte accountantsverklaring		
Kinderopvang		Wet kinderopvang Regeling uitbreiding kinderopvang (RUK)
Wet inburgering nieuwkomers		Wet Inburgering Nieuwkomers (WIN)
Vangnet		Vangnetregeling
		-
		-
		-
NORMENKADER INTERN EN EXTERNE REGELGEVING PER PROCES (Diverse incidentele stromen en algemeen kader)		
Alle balans en exploitatieposten		Besluit Begroting en Verantwoording Invorderingswet Uitvoeringsbesluit invorderingswet 1990 Kostenwet Wijzigingswet Kostenwet SISA (single information Singel audit)
Investeringen		Europese regelgeving inzake aanbesteding Europese regelgeving inzake staatssteun Uniform aanbestedingsreglement (ARW 2005) Btw Compensatiefonds Uitvoeringsregeling Btw compensatiefonds
Incidenteel voorkomende posten	DFM verordening commissie bezwaarschriften (06-01-14) Archiefverordening De Fryske Marren 2017 (31-10-17) Inspraakverordening De Friese Meren Verordening naamgeving en nummering De Fryske Marren (19-12-18) Verordening Elektronische Bekendmaking en Kennisgeving De Friese Meren (17-12-14) Verordening gegevensverstrekking BRP DFM 2018 (19-12-18)	Kieswet Gemeentewet Wet rampen en zware ongevallen Wet ambulancevervoer Wegenwet Archiefwet
		Besluit Luchtkwaliteit Wet Geluidhinder Wegenverkeerswet Monumentenwet Gemeentelijke Bevolkingsadministratie (GBA) Wet Openluchtrecreatie Destructiewet

Besluit rijkssubsiëring res-
tauratie monumenten 1997
Brandweerwet
Wet op de lijkbezorging

*Burgemeester en wethouders van De Fryske Marren,
de secretaris, de burgemeester,
D.J. Cazemier F. Veenstra*